

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع : راههای ایجاد شادی و نشاط در خانواده از دیدگاه آیات و روایات

کاری از گروه : کوثر ۵

انیس مرادیان ، حدیث نظری ، راضیه فتاحی

۱_ چکیده	۱
۲_ مقدمه	۲
۳_ مفهوم شناسی	۳
۴_ مهم ترین معیارهای شادی و نشاط در قرآن و روایات	۳
۵_ عوامل شادی آفرین در اسلام	۶
۶- شرایط و حدود شادی و نشاط در روایات	۷
۷_ شادی در سیره معصومین	۸
۸_ شادی و نشاط خانواده در اسلام	۱۰
۹_ نتیجه گیری	۱۱
۱۰_ منابع	۱۲

موضوع : شادی و نشاط در قرآن و روایات

چکیده

هدف از نوشتن این مقاله این است با امید به خداوند متعال بتوانیم نشاط و شادی بر شخصیت فردی و اجتماعی و خانوادگی خود تقویت کنیم. شادی و نشاط یکی از نیازهای مهم جسمی و روحی فرد و خانواده است. دین مبین اسلام به شادی و نشاط در زندگی فردی ، اجتماعی و اهمیت و ضرورت آن نگاه ویژه دارد و معتقد است که شادی و نشاط تاثیر بسزایی در بسیاری از جنبه های حیاتی وی دارد. قرآن و روایات در بسیاری از موارد به تاثیر شادی و نشاط و علل ایجاد آن در زندگی فردی و مهم ترین مصادیق شادی و نشاط با محوریت توحید ، دوری از گناه ، شاد کردن دیگران ، شادی با معصومین (ع) تبیین کرده است. در قرآن و روایات مهم ترین عامل شادی و نشاط را محوریت توحید که با فراگرفتن اصول اخلاقی بتوان شادی و نشاط را در زندگی خود تقویت کنیم. و وجود آیات و روایات در قرآن و سخن معصومین (ع) نشان از اهمیت این موضوع در اسلام دارد.

واژگان کلیدی: شادی ، نشاط، قرآن ، روایات

مقدمه

شادی و نشاط در فطرت انسان هست و یک نیاز ضروری برای انسان است نشاط و شادی لازمه ی یک زندگی خوب و موفق است.

اسلام دین کامل و جامعی است که به تمام تمایلات و استعدادهای درونی انسان توجه کامل داشته و برای تمام نیازهای جسمی و روحی و زوایای پیدا و پنهان زندگی بشر روش و شیوه های کار آمدی ارائه کرده است .شادی و نشاط تفریح از جمله نیازهای روحی و غریزی انسان است که در بسیاری از جنبه های زندگی و حیات وی نقشی تاثیرگذار ایفا میکند.دین مبین اسلام که به تمام نیازهای مادی و معنوی انسان توجه داشته، به این موضوع نیز توجه ویژه ای دارد. اساس هستی به گونه ای طراحی شده که در آدمی شادی ایجاد می کند. روان شناسان تاکید کرده اند که در زندگی افراد شادی و نشاط را تثبیت و تاکید کنیم چرا که باعث دور شدن از نگرانی ها و ترس است . روایات بیان می کنند که شادی و نشاط لازمه موفقیت و پیشرفت در سایه عرصه های زندگی است و حرص مال و دنیا باعث از بین رفتن شادی شده.

مفهوم شناسی

در قرآن کریم حدود ۲۵ بار مفهوم شادی بیان شده و باید بیان کرد. ما دو مفهوم شادی داریم که یکی شادی حقیقی و دیگری شادی کاذب است.

معانی شادی: فرح، شادمانی، سرور، طرب، خوشی، شادمانی، شغف.

فرح: خوشحالی کاذب

سرور: خوشحالی حقیقی^۱

شادی و نشاط در قرآن و روایات دارای معیارهای گوناگون است که بر اساس آن معیارها به ممدوح و مذموم تقسیم می شود. مهم ترین معیارهای شادی و نشاط در قرآن و روایات:

الف _ شادی و نشاط با محوریت توحید: که از مهمترین دلایل شادی در قرآن آمده

فِي بَضْعِ سِنِينَ ۖ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ ۚ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ

در ظرف چند سال. عاقبت و نتیجه کار پیش [از مغلوب شدن رومیان] و پس [از پیروزی رومیان] فقط در سیطره اراده و فرمان خداست، و آن روز [که رومیان پیروز شوند] مؤمنان شادمان و خوشحال خواهند شد^۲

امام علی علیه السلام

السُّرُورُ يَبْسُطُ النَّفْسَ وَيُثِيرُ النَّشَاطَ ، الغَمُّ يَقْبِضُ النَّفْسَ وَ يَطْوِي الانْبِسَاطَ

شادی ، انبساط روح می آورد و نشاط انگیز است. غم، گرفتگی روح می آورد و انبساط را در هم می پیچد^۳

۱- عسگری، ۱۴۱۲، ص ۲۷۷

۲- روم آیه ۴

۳- غررالحکم و درر الکلم، ح ۲۰۴۵ و ۲۰۴۶

یکی دیگر از شرایط شادی این است که با اذیت و آزار دیگران همراه نباشد. متأسفانه امروزه بسیاری از شادی‌ها همراه با اذیت و آزار دیگران است؛ مانند بلند کردن صدای موسیقی، انفجارهای تفریحی و شب‌های شادی و مواردی دیگر.....

پیامبر اکرم (ص) فرمودند: کسی که مؤمنی را آزار دهد، مرا آزار داده است.^۱

شادی در سیره معصومان علیهم السلام

شاد بودن، یکی از نیازهای اساسی و تأثیرگذار در زندگی آدمی است که پیشوایان دین عنایت ویژه‌ای به آن داشتند. به همین دلیل، خود نیز با چهره‌ای گشاده با مردم برخورد می‌کردند. استاد مطهری در این باره می‌نویسد:

علی علیه السلام مردی بود بشاش. برخلاف مقدس مآب‌های ما که همیشه از مردم دیگر بهای مقدسی می‌خواهند، همیشه چهره‌های عبوس و اخم‌های درهم کشیده دارند و هیچ وقت حاضر نیستند یک تبسم را به لبان خود بیاورند، علی علیه السلام همیشه با مردم با بشاشت و با چهره بشاش روبه‌رو می‌شد، مثل خود پیامبر. علی علیه السلام با مردم مزاح می‌کرد، مادام که به حد باطل نمی‌رسید؛ همچنان که پیامبر مزاح می‌کرد.

بزرگان دین در تقسیم بندی ساعت‌های روزانه، جایگاه ویژه‌ای برای شادی و تفریح در نظر می‌گرفتند. امام رضا علیه السلام در این باره می‌فرماید:

بکوشید اوقات شبانه روز شما چهار ساعت (بخش) باشد: ساعتی برای عبادت و مناجات با خدا؛ ساعتی برای تأمین معاش؛ ساعتی برای معاشرت با برادران مورد اعتماد و کسانی که شما را به عیب‌هایتان آگاه سازند و در باطن به شما خلوص دارند و ساعتی را هم به تفریحات و لذت‌ها اختصاص دهید و با این بخش از زندگی، قادر خواهید بود آن سه بخش دیگر را به خوبی انجام دهید.

۴_ مجلسی، بحار الانوار، ۱۴۰۳، ج ۱۲، ص ۷۲

۲_ اینترنت

علی علیه السلام ، شادی و نشاط را حالتی عاطفی می داند و آن را به «فرصت» تعبیر می کند: «مواقع شادمانی، فرصت است.» آن حضرت حتی برای زمان هایی که غم و اندوه به طور طبیعی به سراغ انسان می آید، سفارش می کند که گشاده رو باشیم، چنان که می فرماید: «شادی مؤمن در چهره اش و اندوهش در دلش است».

شادی نام یکی از خانه های بهشت است

امام رضا(ع): تفریح و سرگرمی های لذت بخش، شما را در اداره زندگی یاری می کند.

پنج حدیث شریف ذیل به ضرورت شادی و نشاط در کلام معصومین می پردازد:

روایت اول: امام علی(ع) می فرماید: «السرور یبسط النفس ویشیرالنشاط»؛ شادی باعث انبساط روح و ایجاد وجد و نشاط می شود.^۱

روایت دوم: رسول اکرم(ص) فرمودند: «ان فی الجنة داراً بقال له دارالفرح، لایدخلها الا من فرح الصبیان»؛ در بهشت جایی است که به آن خانه شادی گفته می شود، هیچ کس به آن خانه وارد نمی شود، مگر آن که موجب شادی کودکان شده باشد.^۲

پیامبر: خانه ای در بهشت است که خانه شادی نام دارد

روایت سوم: از رسول اکرم(ص) نقل شده است که: «ان فی الجنة داراً یقال له دارالفرح، لایدخلها الا من فرح یتامی المؤمنین»؛ همانا در بهشت خانه ای است که به آن خانه شادی گفته می شود و داخل آن نمی شود مگر کسی که ایتام مومنین را شاد کرده باشد.^۳

۱_ میزان الحکمه، ج ۴، ص ۴۳۶

۲_ تربیت طرب ناک، ص ۵۴

۳_ همان

روایت چهارم: امام صادق(ع) در حدیثی که لشکریان عقل را در برابر لشکریان جهل قرار داده، می‌فرماید: «لشکر عقل ۷۵ است و لشکر جهل هم در مقابل آن» ایشان سپس شادی، نشاط، خوشحال و بشاش بودن را لشکر عقل می‌شمارند که در پیامبران و جانشینان آنها و مومنین که دلشان را به ایمان آزموده اند، وجود دارد: «النشاط و ضده الكسل، و الفرح و ضده الحزن».^۱

امام رضا(ع): تفریح و سرگرمی‌های لذت‌بخش شما را در اداره زندگی یاری می‌کند

روایت پنجم: امام رضا(ع) فرمود: «اجعلوا لانفسکم حظا من الدنيا باعطاءها ما تشتهي من الحلال و ما لا یثلم المروه و ما لا سرف فیه و استعینوا بذالك علی امور الدنيا»؛ از لذایذ دنیوی نصیبی برای کامیابی خویش قرار دهید و خواهش‌های دل را از راه‌های مشروع برآورید، مراقبت کنید که در این کار به مردانگی و شرافت شما آسیب نرسد و دچار اسراف و تند روی نشوید، تفریح و سرگرمی‌های لذت‌بخش شما را در اداره زندگی یاری می‌کند و با کمک آن بهتر در امور دنیوی خویش موفق خواهید شد.^۲

شادی و نشاط خانواده در اسلام

خانواده در طول تاریخ، اولین و بادوام ترین عامل تکوین شخصیت کودکان و نوجوانان و زمینه ساز رشد جسمانی، عقلانی و عاطفی تک تک اعضا بوده که فرزندان در خانواده رشد می‌کنند، راه و رسم زندگی را با تقلید از اعمال والدین می‌آموزند و آنچه که درک می‌کنند، در آینده و در زندگی شخصی خودشان به کار می‌برند.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله برای کسانی که آرامش و شادی را به خانه خویش هدیه می‌کنند، پاداش‌های معنوی اخروی فراوانی بیان می‌کند که از آن جمله، همراهی فرشتگانی است که او را تا قیامت، در شرایط سخت کمک می‌کنند. آن حضرت می‌فرماید: هرکس خانواده اش را شاد کند، خداوند از آن شادی، موجودی می‌آفریند که تا روز قیامت برای او آمرزش بخواهد^۳

۱_ اصول کافی ج ۱ باب عقل و جهل

۲_ بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۲۱

۳_ متقی، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، ج ۱۶، ص ۳۷۹، ح ۴۴۹۹۵

نتیجه گیری

ضرورت نشاط و شادی از زندگی بشر با کمک متون دینی اثبات شده ولی چگونگی نشاط و عوامل نشاط آور مانند استفاده از لذت ها و سخنان شادی آفرین که می تواند از خستگی های روزمره کم کند ولی ما باید نحوه تقسیم اوقات و ساعت شبانه روز به بخش های مختلف تقسیم کنیم که به همه کارهای خود برسیم .

در قرآن و روایات اسلامی به برخی از عوامل نشاط و شادی آور ی مانند سفر و تفریح و تفرج و دیدار با دوستان و آشنایان بسیار مثبت نگاه شده است. تایید پیشوایان و اهل بیت دینی به آموزش این مطالب به فرزندان هم تاکید و توصیه شده است. و با راهنمایی های دینی می توان شادی و نشاط واقعی را از شادی کاذب و زودگذر شناخت و بر دولتمردان جامعه اسلامی واجب است که فضای جامعه را به گونه ای طراحی کنند تا امکان پرداختن به شادی و نشاط که از ضروریات زندگی است، فراهم شود.

منابع

*قرآن

-عسگری، ۱۴۱۲

_غررالحکم و دررالکلم

_ محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکم، قم، دارالحديث، چاپ اول، ۱۳۷۷

_کشف الغمه، ح ۲، ص ۱۰۸

_محدثی، جواد، حکمت های سجادی

_محدث نوری، مستدرک الوسائل،

_حرعاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، قم، موسسه آل البيت لاحیاء التراثف ۱۳۶۸

_مجلسی، بحار الانوار،

کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، قم، انتشارات دارالثقلین، سال ۱۳۹۰

_تربیت طرب ناک،

_متقی، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال،